

TAŞ OCAKLARININ DURUMU. SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

İL MERKEZLERİ
CIVARINDAKI,
BELEDİYE İMAR SINIRLARI
VE YERLEŞİM
BÖLGELERİNDEKİ
TAŞOCAKLARININ DURUMU

Gelişen şehirleşmeye paralel olarak belediye imar planı sınırlarının gelişigüzel genişlemesi ve önceden imar planında yerleşim yeri olarak planlanmayan yerlerin de imar planı sınırları içine gerek gecekondulaşma, gerekse de toplu konut üretimi nedeniyle alınması, mevcut taşocaklarının özellikle büyük şehirlerde yerleşim alanları içinde kalmasına neden olmuştur.

Taşocakları, çalışmaları sırasında çevrelerindeki yerleşim alanlarında toz, gürültü ve yer sarsıntısı (vibrasyon) gibi olumsuz etkiler yaratmakta, ayrıca gelişigüzel açılan ocaklar, şehir görüntüsüne oldukça ters düşen görsel olumsuzlukları da beraberlerinde getirmektedirler.

Ta.soca.kla.rimn çevresel etkileri 3 ana başlıkta toplanabilir. Bunlar;

- 1. Toz,***
- 2. Sarsıntı (vibrasyon), gürültü, taş fırlaması,***
- 3. Görsel kirlilik'tir.***

Bu nedenle, mevcut taşocaklarının çalışmaları denetlenerek çevreye ve yerleşim alanlarına olan etkileri en aza indirgenmeli, yerleşim alanları içinde kalan potansiyel taşocaklara ise çalışma izni verilmemelidir.

Potansiyel imar alanları içinde ise, taşocaklardan elde edilen gerek mıcır gerek diğer ürünler, ülke genelinde oldukça bol ve geniş bir alanda bulunabilir hammadde kaynaklarından sağlanabildiğinden, taşocağı izni verilmemelidir. Tüm yeni taşocağı izinleri, mevcut ve potansiyel imar sahaları dışında bulunan bölgelerde verilmelidir.

MEVCUT VE POTANSİYEL YERLEŞİM SAHALARI DIŞINDAKİ ESKİ VE YENİ TAŞOCAKLARININ DURUMU

Yerleşimden uzak bölgelerdeki hammadde potansiyeli, gerek MTA gerek Üniversiteler gibi araştırma kurumları tarafından belirlenmelidir. Belirlenen hammadde kaynakları düzenlenecek raporlarla başta yerel yönetimler olmak üzere mülki ve idari makamlara bildirilmeli ve gelecekteki yerleşim alanlarının, hammadde kaynaklarının etkin kullanımı engellemeyecek şekilde planlanması sağlanmalıdır.

Ayrıca, açılacak olan taşocakların yerleşim birimlerine olan etkilerinin en aza indirgenmesi için, bu sahaların çevresinde en az 3 k,n genişliğinde koruma bantları oluşturulmalı ve bu bantlar içerisinde yasal yapılaşmaya izin verilmemeli, yasal olmayan yapılaşma ise engellenmelidir.

Dr. Gürcan KONAK

MEVCUT TAŞOCAKLARININ SORUNLARI

Taşocağı ruhsatı almak için Valilik Makamı'na yapılan başvuru, madencilik faaliyetleriyle ilgisi olmayan kurumlarla yapılan yazışmaların dikkate alınmasıyla değerlendirilerek sonuçlandırılmakta, madencilik faaliyetleriyle doğrudan ilgili olan kurumların ise görüşü alınmamaktadır. Örneğin; İl Turizm Müdürlüğü, Sıtma Savaş Derneği, Köy İşleri Müdürlüğü gibi kurumlardan görüş alınırken. Maden Mühendisleri Odası, Maden İşleri Genel Müdürlüğü gibi madencilik faaliyetleriyle doğrudan ilişkili kurumlardan ise herhangi bir görüş alınmamaktadır.

Ruhsat işlemleri sırasında, müracaatçıdan yapacağı işi detaylı olarak anlatan ve gösteren bir işletme projesi istenmemekte, bu ise üretimin düzensiz ve plansız yapılmasına neden olmaktadır. Ayrıca üretim sırasında gerekli kontrol ve denetimin, konusunda uzman ve ehil kişiler tarafından daimi olarak yapılmaması nedeniyle çeşitli iş kazaları ve çevre sorunları da söz konusu olmaktadır. Üretim çalışmalarında birçok ocakta uzman kişilerin (teknik elemanların) daimi nezaretçi olarak ocakta bulunmamaları, gelişigüzel, plansız ve fazla miktarda patlayıcı maddenin aynı anda kullanımına neden olmakta, bu ise aşırı miktarda toz, gürültü

ve yer sarsıntısı gibi çevresel sorunları beraberinde getirmektedir. Ayrıca taş fırlamaları nedeniyle can ve mal güvenliği tehlikeye girmektedir. Özellikle galeri patlatması yapıldığı durumlarda bu olumsuzluklar katlanarak artmaktadır.

Mevcut taşocakları içerisinde birkaçı hariç genellikle plansız üretim yapıldığı için 20 m'den başlayıp 100 m'ye varan yükseklikte aynalar oluşmaktadır. Düzensiz ve plansız çalışan bu tür ocaklar çok çirkin bir görüntü oluşturanın yanında çalışanların iş güvenliği açısından da tehlike oluşturmaktadır. Ayrıca, Maden Kanununa göre yapması zorunlu olan üretim sonrası düzenlemeleri (rekültüvasyon), düzgün basamak oluşturmada çalışan bu tür ocaklarda gerçekleştirmek oldukça zordur. Ocaklar bu haliyle terk edildiğinde, taşocakların çok yakınında kurulan toplu konutlarda (Örneğin, İzmir-EVKA7) oturanlar için ve özellikle çocuklar için çok büyük bir tehlike kaynağı oluşturmaktadırlar.

ÖNERİLER

Büyükşehir belediye sınırları içerisinde faaliyet gösteren mevcut taşocakların oluşturduğu çevresel sorunlar ve yeni ruhsat verilecek taşocaklarda sözkonusu olabilecek olumsuzlukların önlenmesi için, gerekli tedbirler aşağıda verilmektedir.

A.Mevcut Ocaklar

Yerleşim yerlerinin içerisinde veya yakınında bulunan ve halen faaliyet gösteren ocakların yaratmış olduğu olumsuzluklar yukarıda geniş olarak aktarılmıştır. Bu ocaklar aynı zamanda il, ilçe gibi yerleşim yerlerindeki inşaat sektörünün önemli hammaddesi olan çimento ve mıcır ihtiyacını karşılamaktadırlar. Bu nedenle belirli bir plan çerçevesinde yeni üretim sahaları belirlenmeden bu ocakların kapatılması özellikle inşaat sektöründe sıkıntılara neden olacaktır. Nitekim benzeri bir olay İzmir'de yaşanmış ve taş ocaklarının Büyükşehir Belediyesi tarafından kapatılmasından sonra mıcır ve hazır beton fiyatları üç katma çıkarak inşaat sektörünü olumsuz olarak etkilemiştir. Ayrıca 100 m'ye varan aynalarıyla her an çökme ve kaya düşmeye müsait olan bu ocakların belirli bir plan çerçevesinde düzeltilerek terk edilmeleri gerekmektedir. Bu nedenle ocakların kısa bir zaman süreci içerisinde kapatılmaları inşaat sektörünü etkilediği kadar can güvenliği ve görüntü kirliliği açısından da önemli olumsuzluklar meydana getirecektir. Bu nedenle yerleşim yerleri içerisinde kalan veya yakınında bulunan taşocakları için hazırlanacak olan rehabilitasyon projeleri çerçevesinde, bu ocakların görüntü ve emniyet açısından oluşturduğu olumsuzluklar giderildikten sonra çalışmalarına son verilmelidir.

B. Yeni Ruhsat Alınması

1. İzin İşlemleri

Valilik Makamı'na Taşocağı Ruhsatı almak için yapılacak tüm başvurularda, ehil kişiler tarafından hazırlanmış ve Maden Mühendisleri Odası tarafından onaylanmış bir İşletme Projesi istenmelidir.

Ruhsat için görüş alınacak kurumlar arasına Maden İşleri Genel Müdürlüğü ve/veya Maden Mühendisleri Odası da alınmalıdır.

2. Üretim Aşaması

Taşocaklarda sürekli yapılan delme, patlatma, kırma ve eleme işlemleri doğrudan Maden Mühendisleri'nin çalışma alınma girmektedir. 3.Bölüm'de belirtilen olumsuzlukların giderilmesi için, hazırlık ve üretim çalışmaları sırasında, çalışan taşocağmm kapasitesine bağlı olarak en az bir maden mühendisinin daimi

nezaretçi olarak görev yapması zorunlu olmalıdır. Üretim çalışmaları sırasında galeri patlatmaları kesinlikle yapılmamalı, basamaklar halinde üretim yöntemi uygulanmalıdır. Ayrıca, yapılacak patlatmalar sırasında kullanılacak, çevreyi ve çalışma şartlarını en az etkileyecek patlayıcı madde miktarının belirlenmesi için araştırmalar yapılmalı ve uluslararası standartlardan da yararlanılarak en uygun miktar belirlenmelidir.

Açık ocaklarda toz, işletme içindeki yolların sürekli sulanması ile bastırılmalıdır. Kırma-eleme tesislerinde ise gerek sulama, gerekse siklonlar yardımıyla toz tutulmalı ve çevre kirliliği engellenmelidir.

3. Üretim Sonrası

Hazırlanacak olan İşletme Projesi'nde üretim sonrası yeniden düzenleme, işlem-

lerinin nasıl yapılacağı detaylı olarak belirtilmelidir. Ayrıca oluşturulacak olan bir fonda toplanacak olan para ile üretim bittikten sonra yapılacak olan düzenlemelerin parasal kaynağı sağlanmalıdır.

4. Denetim

Denetim işlemleri, Özel İdare bünyesine alınacak Maden Mühendisleri tarafından düzenli olarak yapılmalı, görülen aksaklıkların giderilmemesi durumundaki yaptırımlar konusunda da Özel İdare'ye yetki vermelidir.

Yukarıda belirtilenlerle birlikte, tüm tükenbilir doğal kaynakların milli servet olduğu unutulmamalı, bunların en verimli şekilde kullanımını sağlamak için tüm yeraltı kaynakları bir yasada toplanmalıdır. Dolayısıyla mevcut taşocakları da Maden Kanunu kapsamına alınmalı ve tek elden denetim sağlanmalıdır.

"MADEN MÜHENDİSLİĞİ EL KİTABI" İÇİN ÜYELERİMİZİN ÖNERİLERİNİ BEKLİYORUZ

Maden sektörümüzde önemli bir eksikliği kapatması beklenen "Maden Mühendisliği El Kitabı"nın dizaynı, kapak ve cilt yapısı için üyelerimizden gelen öneriler doğrultusunda hareket edileceğinden, her türlü görüş ve düşüncelerinizi, fotoğraf ve resimlerinizi bekliyoruz.

Yazışma Adresi:

TMMOB Maden Mühendisleri Odası

İstanbul Şubesi

İstiklal Caddesi Tunca Apt 471/1-1 Tünel/İSTANBUL